

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę przed dniem świętym — Nakładem i drukami A. Prądzyskiego we Wrześni Odpowiedzialny za część redakcyjną Andrzej Prądzyski we Wrześni Administracja: ulica Poznańska № 6 — Telefonu № 389

Abonament: (na pocztę lub w administracji) kwartalnie — mk. miesięcznie 15000 mk. — Ogłoszenia: za miejsce jedno-linowe jeden milimetr w wyś 800 mk. przyjmując administracja większe dła dni, mniejsze do godz. 10 dzień przed ukazaniem się numeru - Telef. № 389

Rok V

Września, czwartek, dnia 20 września 1923 r.

№ 107

Premier Witos o sytuacji wewnętrznej

W przedostatnią niedzielę odbył się we Lwowie zjazd osadników Wojevodstwa lwowskiego przy udziale prezesa Rady Ministrów Witosia i ministra reform rolnych Osieckiego.

Na początku zjazdu wygłosił premier Witos dłuższe przemówienie, z którego podajemy kilka bardzo charakterystycznych wyjątków:

— W naszym państwie, do mety dobiegnie najpierw ten, kto najwięcej pracuje i jest najwięcej oporny. Potrzeba nam konsolidacji, a tej brakuje. Socjaliści, którzy przedtem dawali przykład patriotyzmu, poparli się z Niemcami i żydami. Białorusini stali się lojalni, gdy ujrzeli, że społeczeństwo polskie jest nieznajomce. Ukraińcy pielęgnują mrzonki wolnościowe, co oznacza niszczenie polskości kultury na wielkim obszarze Rzeczypospolitej. — Polska nikogo nie chce gnębić, lecz nie ścierpi, gdy wchodzi w nią bandy, a nie władza prawowa. W tych warunkach musielibyśmy (Piast) łączyć się nie z wrogami państwa, lecz z tymi, którzy nie są może naszymi przyjaciółmi, lecz nie są też wrogami państwa. I gdybyśmy dzisiaj mieli możność zmiany, zrobilibyśmy to samo, co zrobiliśmy przed kilkunastu latami.

Pokutuje do dziś w Polsce zasada: zstaw się z potęgą, a nie z nią. 35 km. brzegu morskiego, śliczniejszą ilością admirałów marynarki dorównać Anglii. Za Morawcejskiego naprzyjmowano moc urzędników i dziś mamy na utrzymaniu rząd około 1 miliona dusz, a liczba urzędników nawet w latach redukcji, powiększyła się o 10000 rocznie. W armii — jak mi mówił gen. Sikorski — gdy był szefem sztabu — w kaszcie poborów widniało 35000 oficerów, w rzeczywistości 28000, zaś w kaszcie służbowej ledwie 18000 oficerów, więc 15000 oficerów było wciągniętych tylko do ksiąg poborów pieniężnych, nie przysięgając na służbę. Nie chcę obrażać armii, której muszę dać jak najwyższe pochwały, lecz w interesie armii leży jej oczyszczenie, by ci, co nie nie robią, nie brali też pieniędzy. Podobne zabieganie jest w kole i innych działach. Udzieleniem tych stosunków zajmują się komisje oszczędnościowe, a rezultat ujawni się w budżecie.

Wielką część ludzi, mających kapitały w przemyśle lub ziemi, myślała, że z powstaniem obecnego rządu przyszedł pora na obronę ich interesów. — Oświadczam, że niema w rządzie ani jednego człowieka, któryby chciał bronić egoizmu tych panów. Uważaliśmy się to w niedługim czasie.

Decyzja jest wprawdzie ogólnoprawowa. I na nos dotąd jej nie opowiano, co przysięgawano już poczyniło i przed nią będzie robota zaczęta. — Jest pierwszym zadaniem rządu, nie wydawać więcej, jak mamy dochodu, a dochody powiększyć. Sanacja finansowa będzie okresem przykładem, sanacja operacyjna nastąpi później, ten lepiej. Czy będzie rząd wskutek tego popularny, czy nie, musimy to przeprowadzić.

Cieżka porażka Ligi Narodów

Rada Ligi Narodów, z powodu nieuznania przez rząd Mussoliniego jej kompetencji do rozstrzygnięcia zatargu włosko-greckiego, zrezygnowała milcząco z uprawnień swych, określonych traktatem wersalskim. Włochy zgodziły się natomiast chętnie na wszelkie warunki, przyjął więc rząd grecki, który oba zainteresowane państwa.

Fakt ten jest niezmiernie dotkliwą porażką dla Ligi Narodów, albowiem jedną racjonalną zasadą polityki jest intuicja jest uniemożliwienie zbrojnych starć za pomocą polubowych rozstrzygnięć. I oto obecnie, gdy Europie groził nowy pożar, a Liga Narodów miała okazać się dobroczynne działanie swą siłą moralną, odsunąć się od ceremonii odroczenia w kierunku grecko-włoskim.

Przy rozważaniu przyczyn i następstw tej porażki, Rada Ligi Narodów ponosiła, należy przede wszystkim stwierdzić, że dotkliwy cios, zadany przez Mussoliniego, był nie tylko trafny, ale i zasadny. Liga Narodów, stworzona przez idealistę i teoretyka politycznego p. Wilsona, podzieliła w wielu innych szlachetnych koncepcji, które w zęgodzie z rzeczywistością wypadały być tragiczne. Nie nie szukać dla każdego przyczyn, że nie może być idei sprawiedliwej, niż idea plebiscytu, lud sam ma decydować o swych losach. A jednak w tym dobrze wiemy, jakich zbrodni i jakich niebezpieczeństw źródłem stały się plebiscyty w zastosowaniu praktycznym.

To samo odnosi się do Ligi Narodów. Instytucja mająca być ideałem ludzkiej sprawiedliwości, stała się terenem wpływów nowego mocarstwa, pewnej kategorii międzynarodowej, której popierała swoje interesy. Mówimy oczywiście o Anglii o masonerii. Polska odczuła to niejednokrotnie na własnej skórze i niedarmo wysłała do Ligi jednego z najzdolniejszych swych dyplomatów,

by bronił polskich interesów przed trybunałem, tak jednostornie wobec naszego kraju stosowanymi. I nie zdziwno, że skoro tam wpływy masońskie zawsze tak olbrzymią odgrywały rolę, znaczenie Ligi wtedy było największe, gdy na czele rządów wielkich mocarstw stały osobistości, ściśle z masonerią związane: Lloyd George, Nitti i Briand.

Czy więc można się dziwić, że premier Mussolini, w którego programie leży właśnie wyzwolenie polityki narodowej z pod wpływów masońskich, nie dowierzał bezstronności tego trybunału, przed którym, jako jedna ze stron, miała stanąć Grecja, pupilla Anglii? I czy nie jest charakterystyczne, że właśnie Anglia parła najwięcej do tego, by Liga, a nie Rada Ambasadorów rozstrzygała zatarg? „Dziwna rzecz — zauważa „Temps” — ci sami, którzy należeli na interwencję Ligi, nie byłiby nigdy zgodzili się na tę interwencję podczas ofensyw greckich w Azji Mniejszej. W roku 1921 i 1922 nie należało, by Liga Narodów zajmowała się Grecją ani polityką, której państwo nie było narzędnym. Zaś w roku 1923 miała niezwłocznie lecieć na pomoc Grecji, zawiąknęła w nową awanturę. Cóżby się stało wobec takiego kontrastu z bezstronnością, jaka przyszoł Lidze Narodów?”

Wiele słusznych powodów miał zatem Mussolini, żądając dotkliwej ciosu autorytetowi Ligi. A porażka jej polega nie tylko na chwilowym pozbawieniu jej roli najwyższego arbitra i stróża pokoju Europy. Fakt ten stanowi także poważny precedens na przyszłość. Okazuje bowiem zupełną zbezdolność Ligi w rozstrzygnięciu zatargów międzynarodowych: jeżeli dany konflikt da się załatwić w drodze pokojowej, to można będzie to uskutecznić bez pomocy Ligi, w przeciwnym zaś razie i Liga nie zdoła zapobiec wojnie. Jednym słowem — jak stwierdza „Corriere della Sera” — decyzja Rady Ambasadorów dowodzi, że w przyszłości jakiegokolwiek postanowienia Ligi będzie niepotrzebne.

Nie można jednak z tego wysnuwać wniosku, że znaczenie Ligi Narodów należy oddać do przeszłości. Miałoby to byćby co najmniej przedczesnym i przesadnym: żyjemy, na których Liga opiera swój byt, są potrzebne i niepowodzą pod wpływem tego niepowodzenia nie będą skłonne do kapitulacji. Pozostaje jednak faktem, że Liga Narodów pomimo dotkliwej porażki, tem dotkliwszą, iż nadzwyczajna ona zasadniczą postawę i warunek jej bytu: autorytet moralny.

Gena złotych polskich
Warszawa, 17. 9. Rozporządzeniem z dnia 17 bm. Min. Skarbu postanowił, że cena na 6-procentowe złote boni skarbowe serii A, I, B, I, C, I, D na 45000 mkp. za 1 złoty. Cena obia tem rozporządzeniem obowiązuje od 18 bm.

Węgieł dla urzędników
Warszawa, 15. 9. W zarządzie ministerjalnej w Ministerium Przemysłu i Handlu z udziałem Komisarzy Bajdy postanowiono z pierwszego miesiąca przyszłego według olawianego przez Radę zjazdów przemysłu górniczego do dyspozycji kom. Bajdy przeznaczyć 400 wagonów na zaopatrzenie w opał urzędników państwowych. W dniu 18 bm. odbędzie się posiedzenie reprezentantów zespołów współdzielczych urzędników państwowych i komunalnych celem repartycji powyższych 400 wagonów. Na zakup węgla będą udzielone urzędnikom zaliczki w wysokości 1000 mkp. na osobę, natomiast na połowy obciążonych rodzin. Zaliczki te mogą być udzielane jedynie na rzeczywiste potrzeby urzędników, związane z zakupem opału.

Na drodze do wprowadzenia waluty polskiej w Gdańsku
Genua, 16. 9. W tych dniach rozpoczęły się w Genuwie ze współudziałem sekretarjatu i komitetu finansowego Ligi Narodów rokowania, dotyczące wprowadzenia w Gdańsku odrębnej waluty na miejsce marki niemieckiej. Nowa waluta gdańska ma mieć charakter tymczasowy i ustąpić miejsca walucie polskiej z chwilą, gdy ta oparta będzie na trzech podstawach. Ze strony polskiej biorą udział w rokowaniach: komisarz Rzeczypospolitej Płucinski, skarba prawni Marchlewski i przedstawiciel Min. Skarbu Barański. Gdańsk reprezentowany jest przez sen. Volkmana, a komitet finansowy Ligi Narodów przez Jansena, dyrektora banku National w Brukseli, znanego swego współpracownika kacji sanacyjnej Austrii.

W Niemczech 17. 9. Krowca donosi: Naczelny prezydent prowincji prusko-wschodniej rozwiązał nacjonalistyczny związek pod nazwą „Pogotowie czynu”, oraz wszystkie inne związki nacjonalistyczne w Prusach Wschodnich, pozostające w kontakcie z cyklem wymienionym związkiem.

Cyklon nad wybrzeżem japońskim
Paryż, 17. 9. Jak donosi „Matin” na podstawie informacji angielskich, cyklon, który nawiedził wybrzeże Japonii, zburzył miasta Tettori i spowodował śmierć 5000 osób. Straty materialne obliczają na 30 miljonów jenów.

Z miasta i dalszych stron

Września, dnia 19 września 1923 r.

* **Sobotnia uroczystość poświęcenia sztanu gimnazjalnego** rozstrzygnięciu się Masą świętą p. g. 9 z rana poczem nastąpił ciąg dalszy na dziedzińcu szkolnym. Dla wyjaśnienia donosi Dyrekcja gimnazjum że zaproszenia otrzymał tylko fundatorzy sztanu — poza tem jest to uroczystość publiczna na którą Dyrekcja serdecznie zaprasza wszystkich rodziców oraz szanowaną publiczność do wzięcia jak najliczniejszego udziału, aby młodzież odczuła łączność z ołtarzem i wstąpieniem przy tej dla niej specjalnie urządzonej uroczystości.

* **Kolo Akademików** informuje nas: Ponieważ dowiedzieliśmy się, że część publiczności z powodu niedokładnej stylizacji naszego artykułu w nr. 106 Ogródniczka Wrześnińskiego z dnia 18 września sądzi, jakoby wieczorek tanceczny miał odbyć się bezpośrednio po koncercie na auli w gimnazjum, komunikujemy, iż koncert urządzamy w niedzielę, dnia 23 września b. r. o godzinie 8 wieczorem na auli gimnazjum, a wieczorek tanceczny w sobotę, dnia 29 września b. r. o godzinie 9 wiecz. w sali p. Knechtla.

* **Przed kilku tygodniami** zawiązało się we Wrześni Towarzystwo upiększenia miasta. Na czele towarzystwa stanął p. starosta Charkiewicz. Zarząd został ukonstytuowany. Przed kilkunastu dniami zebrał się zarząd, aby omówić sposób działalności czynnej, jesienią nadaje się do rozpoczęcia pracy nad upiększeniem miasta, zdaniem można dużo, bardzo dużo, ale tylko wspólnymi siłami. W celu przyciągnięcia jak największej ilości członków do towarzystwa, zwołuje zarząd na niedzielę dnia 23 bm. o godzinie po 12 w południe na salce p. M. Trępczyńskiego wielkie zebranie informacyjne, na którym o celach i programie działalności na przyszłość mówić się będzie. Całe obywatelstwo przyzwane do swego rodzinnego grodu i wszystkich, którym upiększenie miasta a więc i urzeczywienienie sobie bytu we Wrześni jest bliskim, prosimy na to zebranie. Września na sercu leży, uprasza rząd do licznego stawienia się wznaczonego powyżej miejscu i czasie.

* **Głódka Strzelecka we Wrześni** urządziła do roczne strzelanie o nagrody w ułęgłą sobotę i niedzielę. Nagród było kilkanaście, ostatnią zdobył 3 strzały 30 kręgów. Ogólnie strzelano dobrze. Pierwszą nagrodę zdobył p. Antoni Stein, drugą dyr. Kasy Chorych p. Walczak, trzecią p. Budzyski. Przy turczy probie, uderono po raz pierwszy we Wrześni strzelaniem, ale tarczy drugiej nie zdobyli medale pamiątkowe. Trzy najlepsze strzały oddali i otrzymali medale I. p. Czesław Walczak, II. p. A. Stein i III. p. Stefan Dzieciuchowicz.

* **Jeszcze oflora powojenna.** Wielkie nieszczęście spotkało we wtorek gospodarza Wróblewskiego z Lipia pod Miłosławiem. Zajeżdżał on z synkiem swoim do fabryki Fr. Jaworskiego we Wrześni, jakim sposobem i z kim dzieło wapiący, że nieuczynny (jakowaty) jest rzeczą niewyjaśnioną, dośięd siedząc na wozie w nieobecności ojca, bawił się nim tak długo aż nastąpił wybuch. Granat rozszalał dziecku rękę i głowę — śmierć nastąpiła w kilka minut po wybuchu. Co ponosi winę tego przynęgo wypadku, wykaże śledztwo.

* **Zwracamy uwagę czytelników** naszych na ogłoszenie „Kola Akademików we Wrześni” o koncercie instrumentalno-wokalnym. Nie należy zapominać o konieczności wrzeszcia tłumnie pospieszyć w niedzielę na aulę. Chodzi tu przecież o naszą młodzież akademicką, która w tak trudnych warunkach, dziś swą wiedzę zdobywać musi. Pokażmy, że społeczeństwo troszczy się o swe młode pokolenie i spieszmy mu z pomocą, gdy zachodzi tego potrzeba. Weźmy więc liczny udział tem więcej, że ceny, jak to wynika z ogłoszenia są tak przystępne, iż każdemu umożliwiają przybycie na koncert.

Dzwony dla Bieganowa. Wczoraj przebywano na stacji wrześnińskiej nowe dzwony dla kościoła w Bieganowie fundacji Państwa Grabskich, dzieciów na Bieganowie, i to jeden 10 a drugi 4 ctr. wagi. Kiedyż to Września doczeka się tej upragnionej chwili.

Bogusław. (Dziecko utonął w bezczu.) Wulicy Podmurzy opodal dworca mińskiego (Jaworskiego) wokół zakłosa i raz wótyr w tym roku stary kasztan. Wobec tego, że poza młodei listkami drzewo to posiada jeszcze liście stare, prawie że suche, wygląd drzewa przy wspomnianych kontrastach jest rzeczywiście niezwykły.

